

Þriðjudaginn 15. febrúar 1977.

Nr. 116/1975. **Ríkisútvarpið**

(Gunnar M. Guðmundsson hrl.)

gegn

Dóru Hafsteinsdóttur

(Skúli Pálsson hrl.).

Ómerking. Heimvísun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Björn Sveinbjörnsson og Logi Einarsson.

Afrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 15. september 1975. Það hefur verið flutt sérstaklega um formhlið samkvæmt 48. gr. laga nr. 75/1973.

Áfrýjandi krefst þess, að hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð frá og með þinghaldi 9. júní 1975 verði ómerkt og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar að nýju. Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi stefndu fyrir Hæstarétti.

Stefnda krefst þess, að ómerkingarkröfu áfrýjanda verði hrundið og honum dæmt að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný gögn.

Með bréfi, dagsettu 28. maí 1975, tilkynnti borgardómari sá, sem með málið fór, lögmönnum aðilja, að munnlegur málflutningur skyldi fram fara mánudaginn 9. júní 1975, kl. 1000. Hinn 1. júní 1975 ritaði lögmaður áfrýjanda yfirborgardómaranum í Reykjavík bréf, þar sem hann skýrði svo frá, að hann þyrfti að fara til útlanda 3. s. m. „til að sitja Norðurlandafund vegna aðildar að nefnd skv. 58. gr. laga nr. 73/1972“ og mundi verða kominn heim í síðasta lagi 23. s. m. Í bréfinu óskaði hann þess, að nokkur mál, sem hann væri „lögmaður í, verði ekki tekin fyrir á þessum tíma og teknar ákvarðanir“, er væru umbjóðendum hans í óhag. Sama

dag ritaði lögmaður borgardómara þeim, sem með málið fór, svohljóðandi bréf:

„Til mín hefur borist tilkynning yðar, herra borgardómari, þar sem segir, að bæjarþingsmál nr. 588/1974, sem frú Dóra Hafsteinsdóttir hefur höfðað gegn umbjóðanda mínum, Ríkisútvarpinu, verði tekið fyrir til munnlegs flutnings 9. júní n. k. Mál hafa með litlum fyrirvara skipast þannig, að ég þarf að fara úr landi 3. júní n. k., og getur heimkoma mín dregist til 23. júní, þó að það sé ekki fullráðið. Vinsamlega breytið fyrirætlan yðar um flutningsdag, svo að mér gefist tækifæri til að halda uppi vörnum í málinu eftir heimkomu mína“.

Bréf þetta kveður borgardómarinn sér hafa borist 4. júní. Á bæjarþingi 9. s. m. var sótt þing af hálfu stefndu, sem var stefnandi í héraði. Af hendi áfrýjanda var ekki sótt þing. Dómarinn lagði þá fram fyrrgreint bréf lögmannsins til sín og gat þess í þingbók, að lögmaður áfrýjanda hefði að öðru leyti hvorki haft samband við sig né gagnaðilja, skv. upplýsingum lögmanns hans, varðandi fjarveruna. Síðan er skráð í þingbók:

„Lögmaður stefnanda krefst þess, að forföll lögmanns stefnda verði metin sem útivist af hálfu stefnda og málið tekið til skriflegs málflutnings og dómtöku eftir að hann hafi fengið frest til skila á sókn.

Lögmaður stefnda hefur enga frekari skýringu gefið á forföllum sínum en fram kemur í áður nefndu bréfi og t. d. ekki látið fram koma hverra erinda hann sé erlendis. Að svo vöxnu verða forföll umboðsmannsins eigi metin lög-mæt, og þar sem enginn annar er mættur af hálfu stefnda, er málið tekið til skriflegs málflutnings vegna útivistar af hálfu stefnda, og fær umboðsmaður stefnanda frest til skila á sókn til föstudagsins 13. júní n. k. kl. 15.30“. Þingað var í málinu þann dag, og lagði lögmaður stefnanda þá fram sókn. Ekki var sótt þing af hendi áfrýjanda, og var málið dómtekið. Dómur var kveðinn upp 16. júní 1975.

Samkvæmt skýrslu lögmanns áfrýjanda fór hann til útlanda 4. júní 1975 og kom heim aftur 23. s. m. Kveðst hann

hafa m. a. farið að sækja fund norrænna fræðimanna um höfundarétt, sem haldinn hafi verið í Finnlandi 9.—11. júní 1975, svo og til fylgdar eiginkonu sinni, sem fór að sinna opinberum störfum á Norðurlöndum 4.—19. s. m.

Svo sem áður getur, barst héraðsdómaranum bréf lögmanns áfrýjanda 4. júní 1975. Lögmaðurinn hafði í bréfi sínu til yfirborgardómara gert grein fyrir, að hann færi utan í erindum, er varðaði starf hans í þágu hins opinbera, og var lögmanninum rétt að líta svo á, að þau boð kæmu einnig til héraðsdómarans, sem fór með mál hans. Með því að um lögmat forföll var að ræða hjá lögmanninum, ber eftir kröfu áfrýjanda að ómerkja hinu áfrýjaða dóm og málsmeðferð frá og með þinghaldi 9. júní 1975 og vísa málinu heim í héraði til löglegrar meðferðar og dómsálagningar að nýju.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera ómerkur svo og meðferð málsins frá 9. júní 1975, og er málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar að nýju.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 13. júní 1975.

I.

Mál þetta var dómtekið 13. júní sl. Það er höfðað fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, birtri 20. mars 1974, og þingfest sama dag. Greinargerð af hálfu stefnda var lögð fram í þinghaldi 27. júní 1974, og fengu þá umboðsmenn aðilja sameiginlegan frest til öflunar gagna um óákveðinn tíma. Undirritaður dómari fékk málið til meðferðar 18. október 1974. Dómarinn tók málið fyrir 21. febrúar 1975, og voru þá reyndar sættir í því, en án árangurs. Aðiljayfirheyrsla fór fram 10. mars 1975, og lauk þá gagnaöflun í málinu. Munnlegur málflutningur skyldi fara fram 9. júní sl., en þá varð útivist af hálfu stefnda. Stefndandi fékk

frest til skila á sókn, er lögð var fram 13. júní sl., og var málið síðan dómtekið.

Stefnandi málsins er Dóra Hafsteinsdóttir, Goðalandi 15, Reykjavík, en stefndi Andrés Björnsson útvarpsstjóri f. h. Ríkisútvarpsins, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að hin stefnda stofnun verði dæmd til að greiða stefnanda orlofsfé að fjárhæð kr. 174.680.92 auk 7% ársvaxta af kr. 973.94 frá 1. janúar 1967 til 31. desember 1967, af kr. 9.079.20 frá þeim degi til 31. desember 1968, af kr. 21.161.63 frá þeim degi til 31. desember 1969, af kr. 36.867.11 frá þeim degi til 31. desember 1970, af kr. 63.076.30 frá þeim degi til 31. desember 1971, af kr. 92.197.35 frá þeim degi til 31. desember 1972, af kr. 136.462.22 frá þeim degi til 16. maí 1973 og 9% ársvaxta af sömu fjárhæð til 31. desember 1973, en af kr. 174.680.92 frá þeim degi til greiðsludags, svo og til greiðslu málskostnaðar að skaðlausu.

Af hálfu stefnda er aðallega krafist sýknu af kröfum stefnanda og greiðslu málskostnaðar úr hennar hendi að mati dómsins, en til vara er krafist lækkunar á fjárhæðum og málskostnaðar.

II.

Málavöxtum, sem eru ágreiningslausir, er þannig lýst af hálfu stefnanda, að hún hafi frá upphafi sjónvarpsútsendinga árið 1966 unnið við þýðingarstörf hjá Sjónvarpinu. Ekki hafi stefnandi verið fastráðinn starfsmaður Ríkisútvarpsins, heldur unnið að þýðingum eftir sérstakri beiðni yfirþýðanda hverju sinni. Vinna stefnanda hafi einkum verið tvenns konar, þ. e. þýðingar texta og aðlögum textanna að myndefni. Aðlögunin fari fram ýmist þannig, að lesið sé inn á segulbönd eða senda verði textann inn á myndina jafnframt útsendingu myndarinnar og annist þýðandi þann þátt. Greiðslur fyrir þessa vinnu hafi verið inntar af hendi skv. þýðingargjaldskrá, sem Sjónvarpið hafi sett með samkomulagi við Félag sjónvarpsþýðenda. Taxti sé ýmist bundinn við texta eða tímalengd, sem sé þá ákveðinn í mínútum eða klukkustundum, eða þá magn þýðingar, svo sem miðað við hverja síðu.

Í málinu hafa verið lögð fram ýmis bréf, einkum varðandi sáttaumleitanir í deilunni, áður en hún gekk til dómstólanna. Þá hafa og verið lögð fram ýmis skjöl varðandi samningaviðræður stefnda og Félags sjónvarpsþýðenda. Kemur þar m. a. fram, að stefnandi átti á árinu 1971 sæti í samninganefnd af hálfu sjónvarpsþýðenda.

Stefnandi hefur komið fyrir dóm, en framburður hennar skiptir ekki máli efnislega.

III.

Stefnandi byggir kröfur sínar á ákvæðum laga um orlof nr. 16/1943, sbr. lög nr. 8/1957 og lög nr. 68/1964 um breytingu á þeim lögum, svo og ákvæðum laga nr. 87/1971, sbr. lög nr. 110/1972 um breytingu á þeim lögum. Framangreind tvenn lög gildi í máli þessu. Fyrrnefndu lögin, þ. e. lög nr. 16/1943, gildi um tímabilið 1966 til 1971 (incl.), en síðarnefndu lögin, þ. e. lög nr. 87/1971, um árin 1972 og 1973. Enginn munur sé í raun á þessum lögum að því er snerti það atriði, sem hér sé til úrlausnar, þ. e. rétt stefnanda til orlofsgreiðslna úr hendi stefnda. Þvert á móti séu lögin mjög samhljóða. 1. gr. laga nr. 16/1943 sé svohljóðandi: „Lög þessi gilda um allt fólk, sem starfar í þjónustu annarra, hvort heldur einstaklinga eða hins opinbera“. Um þetta gildi tvennar undantekningar, þ. e. að iðnnemar og hlutaráðnir sjómenn skuli ekki fá orlof. 1. gr. laga nr. 87/1971 hljóði svo: „Allir þeir, sem starfa í þjónustu annarra gegn launum, hvort heldur sem þau eru greidd í peningum eða öðrum verðmætum, eiga rétt á orlofi ásamt orlofsfé eða launum samkvæmt reglum þessara laga“. Fjárhæð orlofs sé ákveðin með lögum á hverjum tíma og hafi verið á því tímabili, sem hér um ræðir, þannig: Skv. lögum nr. 68/1964 sé orlof 7% af launum frá gildistöku laganna um áramót 1964/1965 og nái sú tala til krafna varðandi árin 1966 til 1971 (incl.). Skv. lögum nr. 87/1971 sé orlof 8.33% frá 1. janúar 1972 og taki sú tala til krafna vegna árána 1972 og 1973. Með hliðsjón af áðurgreindum skýrum fyrirmælum laga, vottorði um tekjur stefnanda frá Sjónvarpi og lagafyrirmælum um fjárhæð orlofs sé engum vafa undirorpið, að stefnandi eigi að fá greitt orlof úr hendi Ríkisútvarpsins eins og krafist sé í stefnu. Til enn frekari glöggvunar megi benda á eftirfarandi atriði, sem þýðingu hafi við mat á þessum rétti: 1. Verkefni þau, sem stefnandi fái til vinnslu, séu öll valin af starfsmönnum stefnda. 2. Vinna stefnanda sé ætíð undir eftirliti yfirþýðanda Sjónvarpsins. 3. Stefnandi sé að vísu ekki fastur starfsmaður Sjónvarps, en hins vegar valin til starfa úr mjög þröngum hópi fólks. Geti hún þannig reitt sig á að fá að jafnaði allmörg verkefni og reglulega. 4. Ekki sé hægt að telja laun stefnanda af hendi greidd til endurgjalds fyrir einstaklega ákveðin störf, eins og t. d. til höfunda, sem fái greiðslu fyrir leikrit eða annað slíkt. 5. Mikinn hluta af

starfi sínu, þ. e. allar útsendingar og tæknivinnu, sem starfinu fylgi, geti stefnandi einungis innt af hendi með aðstoð og undir eftirliti og verkstjórn þeirra starfsmanna Sjónvarps, sem útsendingu annist. 6. Stefnandi hafi nú um árabíl haft allar sínar vinnutekjur frá þessum atvinnuveitanda og sé í raun og rétti einn af starfsmönnum Sjónvarps. 7. Af launum stefnanda greiði stefndi launaskatt, enda séu launamiðar þannig útfylltir, að laun stefnanda og annarra þýðenda séu talin fram í dálki ætluðum fyrir vinnulaun, en t. d. ekki sett í verktakadálk. Að lokum er því mótmælt af hálfu stefnanda, að það hafi verið forsenda fyrir samningum árið 1971, að til greiðslu sérstaks orlofsfjár til þýðenda kæmi ekki.

Í greinargerð af hálfu stefnda er fyrst að því vikið, að greiðslur til þýðenda í Sjónvarpi hafi frá upphafi verið miðaðar við sérstakar gjaldskrár, þar sem aðallega hafi verið byggt á verkeiningum. Hér sé því verið að greiða fyrir verk, en ekki vinnu. Verkið sé innt af hendi af fólki úr sérhæfðum hópi. Sé ekki almennt um að ræða greiðslur orlofsfjár til fólks, sem starfi á þessum grundvelli.

Gjaldskrár þær, sem greitt hafi verið eftir á þeim tíma, sem hér skipti máli, hafi verið settar af Ríkisútvarpinu, en með samþykki þýðenda, að minnsta kosti hafi þeir sætt sig við þær. Þegar slík gjaldskrá hafi verið undirbúin árið 1971, hafi verið gerð krafa af hálfu þýðenda um orlofsfé. Að lokum hafi verið samið um heildarlausn málsins og hafi það verið forsenda hennar, að til greiðslu sérstaks orlofsfjár kæmi ekki. Við ákvörðun á texta fyrir verk þýðenda hafi því verið skipt í tiltekna þætti. Aðalþættirnir séu: Gjald fyrir hvern texta, sem sjáist á mynd í einu; gjald fyrir skoðun og æfingu, miðað við hvern byrjaðan stundarfjórðung sýningartíma myndar; mínútagjald fyrir að setja texta inn á mynd, meðan sýning hennar fer fram. Sérstök ákvæði hafi verið um það tilvik, er þýðandi semji texta og þegar hann læsi texta upp. Að því leyti sem taxtar hafi verið samdir með tilliti til launa ríkisstarfsmanna hafi eftirvinnukaup verið haft til viðmiðunar. Sá skilningur Ríkisútvarpsins, að ekki eigi að borga orlofsfé til sjónvarpsþýðenda, sé nú helgaður af venju um ára-ráðir. Því sé mótmælt, að ákvæði orlofslaga eigi við um þýðendur Sjónvarps. Því sé einnig mótmælt, að réttur sé fyrir hendi til orlofsfjár af yfirvinnugreiðslum og sé sú lagaröksemd sett fram til vara. Þá er vaxtakröfu sérstaklega mótmælt.

Í þinghaldi 10. maí sl. óskaði lögmaður stefnanda eftir svo-

felldri bókun: „Með tilvísun til varakröfu minnar um lækkun á fjárhæðum og málskostnaði leyfi ég mér að taka fram, að ég ber fyrir mig fyrningu í máli þessu“.

Lagt hefur verið fram vottorð frá Ríkisútvarpinu um laun stefnanda hjá stofnuninni umrætt tímabil. Í samræmi við það sundurliðar stefnandi kröfur sínar þannig:

Af launum 1966 kr.	13.913.50 7%,	eða kr.	973.94
Af launum 1967 kr.	115.789.50 7%,	eða kr.	8.105.26
Af launum 1968 kr.	172.606.25 7%,	eða kr.	12.082.43
Af launum 1969 kr.	224.364.00 7%,	eða kr.	15.705.48
Af launum 1970 kr.	374.417.00 7%,	eða kr.	26.209.19
Af launum 1971 kr.	416.015.00 7%,	eða kr.	29.121.05
Af launum 1972 kr.	531.391.00 8.33%,	eða kr.	44.264.87
Af launum 1973 kr.	458.808.00 8.33%,	eða kr.	38.218.70

Stefnukrafa samtals kr. 174.680.92

Svo sem áður greinir, var lögð fram sókn af hálfu stefnanda í þinghaldi 13. júní sl. Eins og máli þessu er háttað, þykir rétt að taka meginefni sóknarinnar upp í dóm þennan. Í sókninni segir m. a. orðrétt: „Fjárhæðum, sem krafist er í stefnu, er ekki á nokkurn hátt mótmælt af hálfu lögmanns stefnda, enda byggjast fjárhæðir þessar á lögum annars vegar og hins vegar á uppl. stefnda á dskj. 6.

Mál þetta snýst í rauninni um það, hvort starf umbj. míns hjá Sjóðvarpinu verði metið vinna eða verk.

Líti dómurinn svo á, að hér sé um vinnu að ræða af hálfu umbj. míns og líti ekki á hana sem verktaka við þýðingar, er skylda stefnda til greiðslu orlofs ótvíræð lögum skv., enda segir í 1. gr. laga um orlof nr. 87, 1971, að allir þeir, sem starfi í þjónustu annarra gegn launum, eigi rétt á orlofi samkvæmt reglum laganna. Þannig er ljóst, að verði lítið á starf umbj. míns sem vinnu, þá þurfa ekki að liggja fyrir neinir samningar um greiðslu orlofsins, þar sem það er lögbundið.

Við allnána athugun á lögum um orlof, bæði þeim lögum nr. 77/1971 og lögum nr. 16/1943, er ekki að finna neina skýringu á því, til hverra lögin eiga að taka á annan hátt en að framan greinir. Þrátt fyrir allmiklar umræður um frumvarp þetta á sín-um tíma, en það var lagt fram á alls þremur þingum árið 1942, er ekki að finna neinar hugleiðingar, hvorki í ræðum flutnings-

manna né þeirra, sem til máls taka um frumvarpið, um, á hvern hátt eigi að takmarka lögin um orlof, og það eru því þeir, sem starfa í þjónustu annars gegn launum, sem orlof eiga að fá, hvernig svo sem það verður skýrt í hverju falli.

Í máli þessu er því haldið fram, að umbj. minn hafi í starfi sínu fyrir Ríkisútvarpið verið að inna af hendi vinnu, en ekki tekið að sér sérstakt afmarkað verk til úrlausnar.

Í greinargerð minni á dskj. nr. 2 eru talin upp í 7 tölulíðum helstu rök fyrir því, að telja eigi starf umbj. míns vinnu, en ekki verk.

Í fyrsta lagi er á það minnst, að verkefni þau, sem umbj. minn fær til vinnslu, eru öll valin af starfsmönnum stefnda. Þannig er ekki hægt að líta á starf umbj. míns á sama hátt eins og t. d. þess manns, sem kemur til Ríkisútvarpsins með frumsamið efni og fær það flutt, annaðhvort sjálfur eða af öðrum, og fær fyrir það eina afmarkaða greiðslu, eða t. d. mann, sem tekur upp hjá sjálfum sér að þýða skáldsögu til lestrar í útvarp.

Í öðru lagi er á það minnst, að vinna umbj. míns sé ætíð undir eftirliti yfirþýðanda Sjónvarpsins. Þetta atriði verður að telja eitt af höfuðatriðunum, þegar meta á, hvort um sé að ræða vinnu eða verk. Einmitt eftirlitið, sem haft er með starfsmönnum, skilur jú á milli þess, hvort um er að ræða starfsmann, sem leysir af hendi vinnu, eða sjálfstæðan verktaka, sem tekur að sér að vinna tiltekið verk og ræður framkvæmd þess innan vissra marka, t. d. útboðslýsingar. Ekkert af vinnu umbj. míns verður notað, nema yfirþýðandi samþykki í hverju einstöku falli, og er háð breytingum hans, ef verkast vill.

Í 5. tölulíð er minnst á það, að stór hluti af starfi umbj. míns sé unninn með aðstoð og undir eftirliti og verkstjórn starfsmanna Sjónvarps, sem annast útsendingar. Hér er um að ræða þann hluta starfs umbj. míns, sem felst í því að senda texta inn á filmu með þar til gerðum ljósavélum og undanfarandi æfingum, en þegar filman er sýnd, verður umbj. minn eða sá þýðandi, sem í hverju falli er um að ræða, að sitja niður í Sjónvarpi og senda þennan texta inn á myndina jafnóðum og myndirnar birtast á skerminum. Þessi vinna verður ekki unnin nema í mjög nánu samstarfi við þá starfsmenn Sjónvarpsins, sem annast útsendingar, og undir verkstjórn þeirra og á þeim tíma, sem ákveðinn er fyrir dagskrárliðina. Það skal sérstaklega bent á, að þessi hluti starfsins, sem er fullt eins mikill eins og textaþýðingin sjálf, er greiddur samkv. tímavinnutaxta. Um önnur atriði í

þessari upptalningu minni vil ég vísa til greinargerðar, en ég tel, að þessi atriði, sem ég hef nú talið, séu hvað veigamest.

Þá er rétt að gefa gaum gjaldskrá, sem liggur til grundvallar greiðslum og er að finna á dskj. 9, 18 og 19. Á þessum gjaldskrám sést, að alls konar tímavinna er ekki síður áberandi en vinna við þýðinguna sjálfa, t. d. B liður, textainnspilun og innspilunargjald, II. liður B, skoðunar- og æfingagjald, og svo mætti lengi telja.

Þá vil ég og benda á skilning Ríkisútvarpsins sjálfs á þessum greiðslum. Í þeim tilgangi var lagður fram í dskj. nr. 7 launamiði (valinn af handahófi frá þýðanda) fyrir laun greidd á árinu 1973, en þar sést, að launagreiðslur til þessa þýðanda eru færðar á dálk nr. 2, þ. e. vinnulaun. Eftir skilningi Ríkisútvarpsins þá ætti þessi greiðsla að vera í dálki nr. 6, þ. e. a. s. greiðslur til verk-taka og verkstæða. Þannig voru launamiðar allra þessara sjón-varpsþýðenda útfærðir, og ég hefi einnig lagt fram á dskj. nr. 20 úrskurð ríkisskattaneftndar, sem varðar annan sjónvarpsþýð-anda, en í úrskurði þessum sést, á hvern hátt skattfyrirvöld líta á þessi störf. Ef hér væri um verktakastörf að ræða, er ljóst, að grundvöllur væri til frádráttar á alls konar rekstrarkostnaði, en það er ekki í þessu tilfelli. Þá vil ég leyfa mér að benda á eitt dæmi, sem er hliðstætt dæminu um sjónvarpsþýðendur, þ. e. kennsla mín í Stýrimannaskóla Reykjavíkur í sjórétti. Þar er um að ræða kennslu í sérfagi mínu, lögfræði, og eina aðhaldið, sem ég fæ í þeirri kennslu, er, að ég verð að kenna skv. reglugerð, þ. e. einskonar útboðslýsingu. Að öðru leyti ræð ég þessari kennslu á allan hátt einn. Fyrir þessa kennslu er greitt orlof ofan á laun, þótt ég hafi enn meira frelsi en umbj. minn í sínu starfi.

Á dskj. nr. 8 er að finna greinargerð umboðsmanns stefnda. Ég sé ekki ástæðu til að gera greinargerð þessa að umtalsefni, þar sem ég þykist í greinargerð minni hafa komið inn á öll þau atriði, sem þar er minnst á, en ég vil þó ekki láta undir höfuð leggjast að mótmæla sérstaklega, að venja um áráraðir geti helgað þann skilning, að Ríkisútvarpið sé ekki skylt að greiða orlof af þýð-ingarlaunum. Lögbrot af hálfu stjórnvalda geta ekki myndað venju. Þá er því einnig mótmælt, að orlofsgreiðslur eigi ekki að ná til yfirvinnu, en umboðsmaður stefnda hefur ekki fært nein rök fyrir því, að hér sé um yfirvinnu að ræða, eða þá, hve mikil hún er af þeim launum, sem að umbj. minn hefur fengið greidd frá Ríkisútvarpinu. Ég vil einnig vekja athygli á, að þrátt fyrir ítarlega greinargerð mína, þar sem reynt er að renna stoðum undir það, að um vinnu sé að ræða, og fullyrðingu hans um, að

þarna sé um verk að ræða, reynir hann ekki að rökstyðja full-yrðingu sína á neinn hátt, þótt þarna sé um höfuðatriði að ræða.

Í réttarhaldi hinn 10. mars 1975 lýsti umboðsmaður stefnda því yfir, að hann bæri fyrir sig fyrningu í málinu. Í þessu sambandi vil ég benda á, að síðasta árið, sem orlofs er krafist fyrir, er árið 1973, að málinu var stefnt inn hinn 21. mars 1974 og þar með rofin fyrning. Virðist mér einsýnt, að regla 3. greinar laga nr. 14/1905, 1. tl., geti átt við hér og að samfelld viðskipti aðilanna leiði til þess, að ekki fyrnist neitt af þeim kröfum, sem krafist er í stefnu.

Ég tel mig hafa gripið á þeim atriðum, sem mestu máli skipta í þessu máli, þ. e. matið á því, hvort um verk eða vinnu sé að ræða.

Vænti ég þess, að virðulegur dómur verði mér sammála um, að hér sé um vinnu að ræða, og ég vil að lokum leggja áherslu á það, að orlofslöggjöfin var á sínum tíma eitthvert merkasta framlag til vinnuverndar, sem fram hafði komið á Íslandi. Með orlofslöggjöfinni átti að tryggja, að þeir, sem væru í þjónustu annarra, ættu kost á því að njóta hvíldar frá störfum vissan tíma á ári, og með setningu laganna frá 1943 og laganna frá 1971 var þessi réttur undirstrikaður“.

IV.

Svo sem að framan er getið, varð útivist af hálfu stefnda. Verður þá skv. 118. gr. laga nr. 85/1936 að dæma málið eftir framkomnum kröfum, skilríkjum og sókn stefnanda og með tilliti til þess, sem fram er komið af hálfu stefnda.

Málsaðild er ekki vefengd. Stefnandi hefur ekki fengið orlofsfé reiknað ofan á greiðslur sínar frá stefnda. Í málinu er deilt um rétt stefnanda til þess.

Telja verður stefnanda starfsmann stefnda og vinnuframlag hans í þágu stefnda þess eðlis, að endurgjald þar fyrir sé laun í skilningi orlofslaga, sem beri að greiða af orlofsfé skv. þeim lagaákvæðum, sem eru réttilega tilfærð af hálfu stefnanda, enda er ósannað, að það hafi verið forsenda fyrir samningum árið 1972, að til greiðslu sérstaks orlofsfjár til þýðenda kæmi ekki, svo og að sá skilningur af hálfu stefnda, að ekki eigi að borga orlofsfé til sjónvarpsþýðenda, sé helgaður af venju.

Fjárhæð stefnukrafna er að vísu mótmælt af hálfu stefnda, en þau mótmæli eru órökstudd. Eins og mál þetta gengur til dóms, eru stefnukröfur studdar nægilegum gögnum og verða því teknar

til greina að fullu, enda eru þær ófyrndar, sbr. 1. tl. i. f. 3. gr. laga nr. 14/1905.

Eftir þessum málalokum verður stefndi dæmdur til að greiða stefnanda málskostnað, er þykir hæfilega ákveðinn kr. 45.000.

Björn Þ. Guðmundsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð :

Stefndi, Andrés Björnsson útvarpsstjóri f. h. Ríkisútvarpsins, greiði stefnanda, Dóru Hafsteinsdóttur, kr. 174.680.92 auk 7% ársvaxta af kr. 973.94 frá 1. janúar 1967 til 31. desember 1967, af kr. 9.079.20 frá þeim degi til 31. desember 1968, af kr. 21.161.63 frá þeim degi til 31. desember 1969, af kr. 36.867.11 frá þeim degi til 31. desember 1970, af kr. 63.076.30 frá þeim degi til 31. desember 1971, af kr. 92.197.35 frá þeim degi til 31. desember 1972, af kr. 136.462.22 frá þeim degi til 16. maí 1973 og 9% ársvaxta af sömu fjárhæð til 31. desember 1973, en af kr. 174.680.92 frá þeim degi til greiðsludags og kr. 45.000 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Þriðjudaginn 15. febrúar 1977.

Nr. 235/1976. **Veiðifélag Borgarfjarðar**

gegn

Jóni Guðmundssyni.

Kærumál. Dómkvaðning matsmanna samkvæmt lögum nr. 76/1970 úr gildi felld.

Dómur Hæstaréttar.

Kærumál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Benedikt Sigurjónsson og Logi Einarsson.

Ásgeir Pétursson, sýslumaður í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, hefur framkvæmt hina kærðu dómkvaðningu.

Með kærú 4. nóvember 1976, sem barst Hæstarétti 14. desember 1976, hefur sóknaraðili kært dómkvaðningu mats-